

Lestur er lífsins leikur

Læsisstefna Engidalsskóla

Læsisstefna Engidalsskóla var unnin í læsisteymi Víðistaðaskóla veturinn 2018 – 2019.

Uppfærð og endurskoðuð í Engidalsskóla veturinn 2020-2021.

Markmið með útgáfu lestrarstefnu Engidalsskóla er að auðvelda aðgengi að haldbærum og einföldum upplýsingum sem tengjast lestri og lestrarkennslu í skólanum.

Efnisyfirlit

Kennsluaðferðir	4
Hljóðaaðferð	4
Orðaaðferðin	4
Samlestur	4
Raddlestur	4
Bergmálslestur	4
Kórlestur	4
Paralestur	5
Víxllestur	5
Að skrifa sig til læsis	5
Endurtekinn lestur	5
Gagnvirkur lestur, lesskilningur – meginþættir:	5
Lestrarsprettir	6
Lestrarmenning	6
Yndislestur	6
Nestislestur	6
Lestrarvinir	6
Litla og stóra upplestrarkeppnin	6
Sumarlestur	7
Heimalestur	7
Hlutverk foreldra	7
Skráning á heimalestri	7
Skimanir og próf	7
Lesfimi – lesferill	7
Lesfimipróf og stuðningspróf	8
Orðarún – lesskilningur	8
LOGOS – lesskimun	9
Samræmd könnunarpróf í íslensku	9
Lestrarferfiðleikar	9

Kennsluaðferðir

Lestur er ein flóknasta hugræna aðgerð sem börn þurfa að ná tökum á í lífinu. Lestur er ekki meðfæddur eiginleiki heldur færni sem þarf að þjálfra og kenna. Hlutverk kennarans er því ærið, val hans á kennsluaðferðum getur skipt sköpum fyrir nemendur og því æskilegt að kennari beiti þeim aðferðum sem rannsóknir sýni að skili árangri (raunprófaðar).

Hljóðaaðferð

Grundvallaratriði hljóðaaðferðarinnar er að nemendur skilji að bókstafirnir tákna hljóð orðanna í talmálinu. Helsti kostur aðferðarinnar er að nemendur læra skilvirka tækni til að lesa ný orð sem koma fyrir í texta.

Orðaaðferðin

Byggist á því að börn læri að þekkja ritháttarmyndir algengra orða í tungumálinu. Fyrst eru orðin fest í minni svo er unnið með þau í setningum og orðasamböndum.

Samlestur

Ákveðið efni er valið og lesið saman. Texta getur t.d. verið varpað upp á tjald eða lesinn úr bók. Unnið er með lykilhugtök, orð og orðmyndir. Samlestur eykur orðaforða og lesskilning.

Raddlestur

Raddlestur er mikilvægur til að auka leshraða og æfa réttar áherslur í lestri í tengslum við flæði í lestri. Æskilegt er að nemendur vinni með texta þar sem þeir þekkja 90% af orðunum. Æfa þarf sérstaklega orð með tvöföldum samhljóða.

Bergmálslestur

Kennari les og nemendur lesa strax á eftir sama texta. Hægt að nýta sem paravinnu.

Kórlestur

Aðferðin byggir á endurteknum lestri og hentar bæði í minni og stærri hópum. Ýmist lesa allir saman eða tveir og tveir skiptast á að lesa. Kórlestur getur líka verið notaður í hópi til að æfa lestrartækni sem snýr að því að æfa framsögn, túlka textann með hljóðfalli, lestrartóni, tilfinningu og pásam.

Paralestur

Nemendur vinna tveir og tveir saman. Skipta þeir textanum á milli sín og lesa til skiptis. PALS (þör að lesa saman) er aðferð sem hefur reynst vel í paralestri.

Víxllestur

Í víxllestri vinna tveir og tveir saman. Báðir eru með sama texta og skiptast á að lesa. Í heilum bekk er víxllestur oft notaður sem punktalestur.

Að skrifa sig til læsis

Aðferðin gengur út á að þróa lestur í gegnum skrift, fyrst í gegnum tölvu en svo með aukinni getu með því að skrifa á blað. Að skrifa sig til læsis er þjálfun í umskráningu orðaforða og lesskilningi.

Endurtekinn lestur

Er talinn hafa veruleg áhrif á sjónrænan orðaforða, umskráningu og hraða og þar með bæta lesfimi nemenda. Markmiðið með þjálfuninni er að nemandi festi orðin í minni, bæti flæði og auki hraða þegar samfelldur texti er lesinn.

Gagnvirkur lestur, lesskilningur – meginþættir:

- ▶ Að taka saman meginatriði efnisins
- ▶ Að spyrja spurninga um hugmyndir og efni textans
- ▶ Að leita að skýringum á hugtökum
- ▶ Að spá fyrir um framhald texta

Til að lífga upp á gagnvirkan lestur má nota eftirfarandi persónur:

Kúreki: Snarar utan um allt. Hvað gerðist fyrst í sögunni, í miðjunni og hvað gerist að lokum? Söguþráður.

Fréttamaður: Býr til spurningar úr efninu á meðan lesið er.

Spæjari: Spæjar orð, leitar að orðum sem þarf að útskýra nánar.

Spákona: Spáir fyrir um hvað gerist næst í sögunni.

Listamaður: Býr til myndir og upplifanir í tengslum við það sem maður sér, heyrir og finnur.

(Unnið út frá efninu: www.enlasandeklass.se).

Lestrarsprettir

Átta vikna námskeið - leiðbeiningar fyrir kennara

Nemandinn á að lesa 3 - 4 daga í hverri viku. Nemandinn les sama texta tvo daga í röð og síðan fær hann nýjan texta. Mikilvægt að nemandi þekki 90% af orðunum í textanum. Nauðsynlegt er að vera búinn að velja alla textana áður en námskeiðið byrjar.

Nemandinn les textann upphátt eins hratt og hann getur.

Nemandinn les sama texta þrjár umferðir og hver umferð á að vera ein mínúta.

Þegar nemandinn er búinn að lesa fyrstu umferðina merkir hann við þar sem hann stoppaði (t.d. 1. umferð gulur, 2. umferð rauður, 3. umferð grænn). Þetta á nemandinn að gera í hvert skipti. Möguleiki er á því að nemandinn telji orðin fyrir hverja umferð og skrái hvað hann las mörg orð. Gott er að gera þetta þegar lesturinn er búinn ef tími gefst. Ef nemendur eru tveir og tveir saman þá á annar að byrja að lesa og hinn tekur tímenn.

Þjálfun heima og í skóla er lykilatriði til að ná árangri í lestrarnámi.

Lestrarmenning

Yndislestur

Nemendur velja sér bók (bakkabók) og lesa í hljóði í 15 – 20 mínútur á dag.

Nestislestur

Æskilegt er að kennarar lesi fyrir nemendur frá 1. – 7. bekk. Tilgangur lestursins er að skapa gæðastund með nemendum, auka orðaforða þeirra og athygli. Kynna fyrir þeim lestrarflæði með tilheyrandi áherslum, hikum og þögnum.

Lestrarvinir

Lestrarvinir lesa fyrir hvorn annan, leiðbeina og hvetja hvorn annan. Lestrarvinir mega merkja við í lestrarhefti nemenda.

Litla og stóra upplestrarkeppnin

4. bekkur tekur þátt í litlu upplestrarkeppninni og 7. bekkur í stóru upplestrarkeppninni.

Leiðarljós keppinnar er að bæta árangur í lestri, munnlegri tjáningu og framkomu.

Sumarlestur

Er í samvinnu við Bókasafn Hafnarfjarðar stendur frá 1. júní til 17. ágúst ár hvert.

Heimalestur

Markmið með heimalestri er að auka þjálfun í lestri. Góður stuðningur heima skiptir miklu máli. Forráðamenn eru góðar fyrirmyndir þegar kemur að bókalestri.

Hlutverk foreldra

Samkvæmt aðalnámskrá grunnskóla (2013) ber foreldrum að taka þátt í námi og starfi barna sinna og axla ábyrgð á menntun þeirra en forsenda þess er gott samstarf og upplýsingagjöf á milli heimilis og skóla (Mennta- og menningarmálaráðuneyti, 2013, bls. 45). Heimalestri skal sinnt fimm sinnum í viku, lesa nemendur upphátt fyrir fullorðin aðila í 10 – 15 mínútur.

Skráning á heimalestri

Markviss skráning á heimalestri veitir yfirsýn yfir ástundun nemenda í lestri. Skráning í lestri er þáttur í samstarfi milli heimilis og skóla.

Skimanir og próf

Allir grunnskólar á Íslandi hafa aðgang að greinandi prófum og öðrum matstækjum sem gera það að verkum að hægt er að fylgjast með þróun og framförum á tilteknum þáttum náms. Notkun matstækja auðveldar öll inngrip og leiðsögn þannig að nemandinn fái kennslu við hæfi. Þau próf sem spá fyrir um hugsanlega lestrarerfiðleika eru til dæmis: Lesferill, lesskimunarprófið LOGOS, Orðarún lesskilningspróf og málproskapróf.

Mælitæki eins og þessi geta reynst afar gagnleg hjálpartæki frá upphafi skólagöngu og í gegnum þau tíu ár sem nemandinn staldrar við í grunnskólanum og auka þau verulega á að gripið verði inn í frávík með skipulegum aðgerðum (Mennta- og menningarmálaráðuneyti, 2013, bls. 58).

Lesfimi – lesferill

Lesferill – lesskimun fyrir 1. bekk (*áður Leið til læsis*)

Lesskimunin er lögð fyrir í október í 1. bekk.

Lesskimunin felur í sér einstaklingsmiðaða athugun á undirstöðufærni nemenda í lestri:

- **Málproski**
 - Skilningur á setningum
 - Hugtakaskilningur

- **Bókstafir og hljóð**
 - Stafabekking
 - Tengja bókstaf við hljóð
- **Hljóðkerfisvitund**
 - Greina rím
 - Greina hljóð í orðum
 - Hljóðtenging
 - Hljóðeyðing

Niðurstöður birtast fyrir hvert svið á forminu: Áhætta 1, áhætta 2, óvissa, utan áhættu.

Lesfimiþróf og stuðningsþróf

Um er að ræða fjögur þróf sem snúa að umskráningu eða sjálfri lestrartækninni. Hér er um að ræða lesfimiþróf, sem má segja að séu grunnþróf, síðan eru það svonefnd stuðningsþróf sem meta þætti sem allir tengjast eða hafa áhrif á lestrartæknina.

Stuðningsþrófin eru: Þróf í sjónrænum orðaforða, þróf í orðleysulestri og nefnuhraðapróf.

Stuðningsþrófin eru lögð fyrir eftir þörfum til að skoða nánar hvernig lestrarfærni nemandans er háttað, hvar styrkleikar og hugsanlegir veikleikar liggja.

Lesfimiþróf í öllum árgöngum eru lögð fyrir í september, janúar og maí.

Orðarún – lesskilningur

Orðarún er staðlað lesskilningsþróf ætlað nemendum í 3. - 7. bekk grunnskólans. Tvö þróf eru fyrir hvern árgang. Hvert þróf samanstendur af tveimur textum og fylgja tíu fjölvalsspurningar eða fullyrðingar hvorum texta. Þrófsspurningar reyna í stórum dráttum á ferns konar færni að:

- Greina staðreyndir sem koma fram í texta, orðréttar eða umorðaðar
- Draga ályktanir af því sem ekki er sagt berum orðum í texta
- Átta sig á meginefni texta
- Útskýra orð og orðasambönd.

Fyrirlagnatími Orðarúnar er í janúar (þróf 1) og maí (þróf 2).

Kennarar geta notað niðurstöður maíþrófs fyrra árs við skipulagningu kennslu að hausti (t.d. niðurstöður úr maí í 3. bekk notaðar að hausti í 4. bekk).

Prófið er verkfæri fyrir kennara til að meta lesskilning og er ætlað að vera leiðbeinandi um næstu skref fyrir nemendur í námi.

LOGOS – lesskimun

LOGOS greiningarprófið er tölvutækt próf til að greina dyslexíu og aðra lestrarerfiðleika.

Prófið er lagt fyrir af sérkennurum. Prófið er grundvallað á nýlegum rannsóknum á lestrarfærni. LOGOS inniheldur tvo prófaflokka: Prófaflokkur 1 (3.- 5. bekkur) og prófaflokki 2 (6.-10. bekkur og fullorðnir).

Í 3. bekk eru þeir skimaðir sem ekki hafa náð lestrarviðmið 2 á lesfimiþrófi. Skimun fer fram í janúar til febrúar.

Í 6. bekk eru þeir skimaðir sem ekki hafa náð lestrarviðmið 2 á lesfimiþrófi. Skimun fer fram að hausti.

Unnið er sérstaklega úr niðurstöðum þessara skimana varðandi þá nemendur sem koma út með áhættuþætti.

Samræmd könnunarpróf í íslensku

Könnunin er lögð fyrir 4. og 7. bekk í september (sjá mms.is). Markmið

könnunarprófanna er aðallega tvíþætt. Í fyrsta lagi að gefa upplýsingar um að hvaða marki nemendur hafa náð grundvallarkunnáttu og færni sem frekara nám byggir á. Í öðru lagi að vera foreldrum, kennurum og skólayfirvöldum til leiðbeiningar um námsstöðu nemenda.

Lestrarerfiðleikar

Lestrarerfiðleikar er yfirhugtak sem vísar til vandamála í lestri hverjar sem orsakirnar eru.

Ef grunur er um lestrarerfiðleika hjá nemanda skiptir máli að skoða

bakgrunnsupplýsingar, niðurstöður skimana og prófa. Í framhaldinu er brugðist við með röðun í færnimiðuðum lestrarhópum.

	1. bekkur	2. bekkur	3. bekkur	4. bekkur	5. bekkur	6. bekkur	7. bekkur
Lesið <u>upphátt</u> í skóla flesta daga	X	X	X	X	2x í viku	2x í viku	2x í viku
Paralestur eða býflugnalestur	X	X	X	X	X	X	X
Framsagnarlestur-sérstök áhersla				X			X
Yndislestur að morgni/frjáls lestur	5x í viku	5x í viku	5x í viku	5x í viku	5x í viku	5x í viku	5x í viku
Nestislestur /hljóðbók.	X	X	X	X	X	X	X
Lestraráttak 1x á önn	X	X	X	X	X	X	X
Unnið með hljóðkerfisvitund	X	X	X	X			
Lesferill – hraðlestrarpróf (skólagáttin í sept, jan og maí)	3x á ári	3x á ári	3x á ári	3x á ári	3x á ári	3x á ári	3x á ári
Lesfimiviðmið Menntamála-stofnunar	Viðmið 1: 20-54 2: 55-74 3: 75+	Viðmið 1: 40-48 2: 85-99 3: 100 +	Viðmið 1: 55-99 2:100-119 3: 120 +	Viðmið 1: 80-119 2: 120-144 3: 145 +	Viðmið 1: 90-139 2: 140-159 3: 160 +	Viðmið 1: 105-154 2: 155-174 3: 175 +	Viðmið 1: 120-164 2: 165-189 3: 190 +

Eftirfylgni eftir hraðlestrarpróf lestrarátök/ hraðlestrarnámskeið	X	X	X	X	X	X	X
Lesferill - lesskimun	X						
Eftirfylgni próf eftir skimun í Leið til læsis	X						
Lesskilningspróf – Orðarún í janúar og maí			X	X	X	X	X
LOGOS - lesskimun			X			X	
Samræmd próf				X			X
Heimalestur 5 daga – sér lestrarbók eða lesfag	X	X	X	X	X	X	X

*Lestraráætlun Engidalsskóla er unnin út frá Lestrarstefnu Hafnarfjarðar „Lestur er lífsins leikur“.